

Példák a hazai iskolai egészségnevelésről az Egészségnevelési Programok tükrében

Horváth Cintia¹, Csányi Tamás³, Révész László¹

¹Eszterházy Károly Egyetem Természettudományi Kar, Eger

³Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest

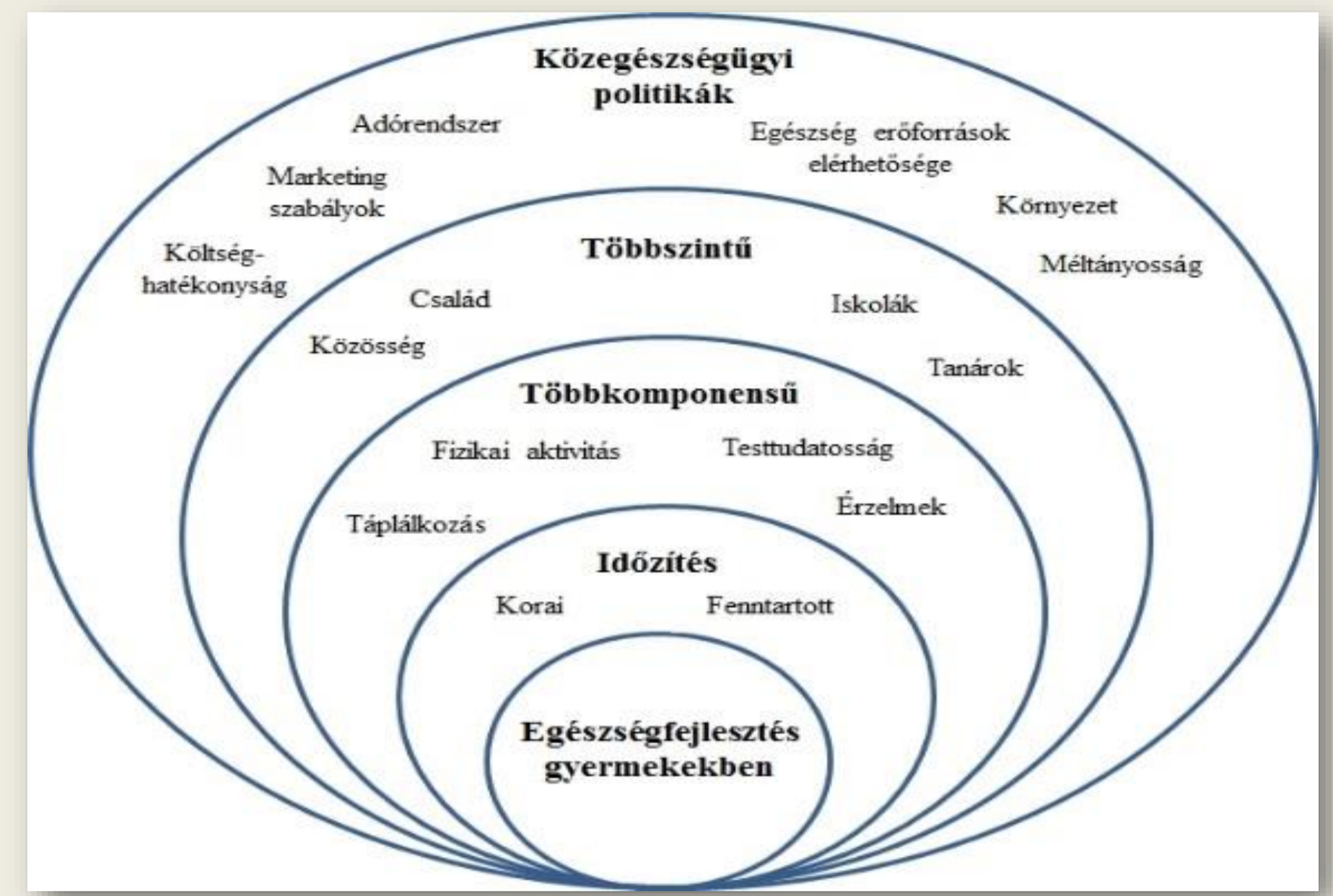
Bevezetés

Az iskolai egészségnevelés területén számos hazai és nemzetközi kutatás rámutatott, hogy csupán az ismeretek közvetítésével nem érhető tetten pozitív viselkedésváltozás, így komplex folyamatként kell az egészségnevelésre tekinteni.

- COM-B modell (Michie és mtsai, 2011)
- Teljes Iskola, Teljes Közösség, Teljes Gyermekek-modell (Whole School, Whole Community, Whole Child - WSCC)
- WHO által deklarált alapelvek

Magyarország:

- 2011. évi CXCV Törvény
- 20/2012 (VIII. 31) EMMI Rendelet
- Teljeskörű Iskolai/Intézményi Egészségfejlesztés (TIE Stratégia)

A hatékony egészségfejlesztő beavatkozások faktorai és komponensei (Fernandez-Jimenez és mtsai, 2018, 3316. o.)

Célmeghatározás

Célunk, hogy megvizsgáljuk a középiskolák egészségneveléssel kapcsolatos célkitűzéseit, tevékenységeit, módszereit és szereplőit az **Egészségnevelési Programok** tükrében.

Minta (N=6)

A rétegzett mintavétel során hat intézmény került a mintába, melyek esetében elemeztük az Egészségnevelési Programokat.

A rétegek meghatározásakor szempont volt az iskolák Pedagógiai Programjában megnevezett központi nevelési cél és elv, mely alapján a populációt 6 rétegbe soroltuk: *a sportolást támogató, a szakképzést, a kéttannyelvű, és a művészeti képzést biztosító iskolák, a nevelési céljait a keresztény nevelés elveinek megfelelően végző iskolák, továbbá az egyetemi gyakorlóiskolák.*

Eredmények

Formai jellemzők

Egészségnevelési Programok átlag terjedelme 4,75 oldal.

- Három iskola esetében hosszú (7-9 oldal),
- három iskola esetében rövid (1,5-2 oldal) terjedelemtől beszélhetünk.

A kéttannyelvű (7 oldal), a művészeti (7 oldal) és a gyakorlóiskola (9 oldal) dokumentuma hosszabb, míg a szakképző (2 oldal), az egyházi (2 oldal) és a sportiskola (1,5 oldal) dokumentumai rövidebb.

Tartalmi jellemzők

Két iskola esetében: iskolára szabott, a tanulók jellemzőire reflektáló egészségnevelési program

A Programok mindegyike tartalmazott:

- a fizikai aktivitásra és
- a káros szenvedélyek elkerülésére fókuszáló célkitűzést,

Legkevésbé jellemző:

- a mentálhigiénére és
- a társas kapcsolatokra koncentrááló tevékenység.

		Kéttannyelvű	Szakképző	Gyakorló	Sport	Egyházi	Művészeti
Egészség értelmezés	nem tartalmaz				x		x
	testi-lelki	x				x	
	holisztikus		x	x			
Mérés-értékelés	Diagnosztikus		x				x
	Hatékonyság				x		

		Kéttannyelvű	Szakképző	Gyakorló	Sport	Egyházi	Művészeti
Szereplők	Pedagógus	x	x	x	x	x	x
	Szülők		x	x			
	Iskolai munkatárs	x	x	x	x	x	x
	Külső személy	x	x	x	x	x	x
	Össziskola		x		x		x
tanóra	Biológia	x	x	x	x	x	x
	Testnevelés	x	x	x	x	x	x
	Osztályfőnöki	x	x	x	x	x	x
	Interdiszciplináris tantárgy		x				
	egyéb tantárgyak			x	x		x

Megbeszélés, Következtetések

A jellemzőket tekintve nem állíthatjuk, hogy a legterjedelmesebb a legkidolgozottabb.

Deutsch, 2011, 2012; Nagy, 2005

- az iskolákban jellemzően megvalósultak a Pedagógiai Programokon belül az Egészségnevelési Programok létrehozása
- a holisztikus egészségértelmezés helyett a legtöbb iskola csak a fizikai dimenzióra fókuszál
- → csak két iskola esetében került megfogalmazásra holisztikus egészség-fogalom

Deutsch, 2011

- az iskolák legjellemzőbben akcióprogramok keretein belül valósítják meg az egészségnevelést
- → a dokumentumok tartalmazzák az egészségnevelés tanórai, tanórán kívüli és az iskolán kívüli lehetőségeit és megvalósulásait, így törekednek a folyamatos, a mindennapok során zajló egészségnevelésre.

Nagy Judit (2005)

- a leírt feladatok megvalósítása jellemzően az osztályfőnöki órára korlátozódnak
- → jellemzően az osztályfőnöki óra került említésre, azonban a legtöbb vizsgált iskola már kiterjesztette a testnevelés és a biológia tanórákra, + „interdiszciplináris tantárgy”

Vizsgált iskolák:	Kéttannyelvű	Szakképző	Gyakorló	Sport	Egyházi	Művészeti
Témakörök						
Fizikai aktivitás	x	x	x	x	x	x
Káros szenvedélyek	x	x	x	x	x	x
Táplálkozás	x	x	x		x	x
Mentálhigiéné	x		x		x	x
Sportmozgások élettani hatásai	x		x		x	
Társas kapcsolatok, kortársak, konfliktuskezelés	x	x	x		x	
Személyi higiéné	x		x		x	x
Családi életre nevelés, családtervezés	x	x	x	x	x	

→ További célok:

- Kutatás kiterjesztése az egészségnevelés gyakorlatára,
- megismerni az elmélet és a gyakorlat közötti összhangot,
- Kutatás kiterjesztése a pedagógusok véleményére, az egészségneveléssel kapcsolatos szerepük, feladataik tükrében.